

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

Історичний факультет

Кафедра філософії та суспільних наук

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ
КВАЛІФІКАЦІЙНИХ (БАКАЛАВРСЬКИХ) РОБІТ
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«АНАЛІТИКА СУСПІЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ»
ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Тернопіль - 2021

Методичні рекомендації щодо написання бакалаврських робіт для студентів освітньо-професійної програми «Аналітика суспільних процесів» спеціальності 033 «Філософія» галузі знань 03 Гуманітарні науки.

Розробники:

Н.Л.Морська – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та суспільних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Г.А.Поперечна - кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та суспільних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Затверджено на засіданні кафедри філософії та суспільних наук.

Протокол № 1 від «1» вересня 2021 року

Завідувач кафедри філософії та суспільних наук :

(Григорук А.А.)

1. ВСТУП

1.1. Кваліфікаційна (бакалаврська) робота – це випускова кваліфікаційна робота, самостійна навчально-дослідницька праця й водночас форма підготовки та підсумкової атестації студента за освітньо-професійною програмою «Аналітика суспільних процесів». Її захистом перед екзаменаційною комісією завершується курс навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти. Вона передбачена навчальним планом як обов'язковий завершальний етап підготовки бакалавра філософії.

Виконання й захист бакалаврської роботи дозволяють визначити рівень теоретичної і практичної підготовки студента, перевірити його здатність бути дипломованим фахівцем із спеціальності 033 «Філософія».

1.2. Головною метою написання кваліфікаційної (бакалаврської) роботи є оволодіння студентів інтегрованою здатністю розв'язувати складні завдання й проблеми у гуманітарній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідницько-пошукових дій на основі засвоєних за весь період навчання загальних, професійних, предметних компетентностей відповідно до вимог Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 033 «Філософія».

1.3. Методичні рекомендації визначають загальні вимоги щодо підготовки та публічного захисту кваліфікаційної (бакалаврської) роботи.

1.4. Виконання бакалаврської роботи передбачає:

- поглиблення, систематизацію та закріплення отриманих за час навчання компетентностей студента;

- розвиток його здатності обирати й аналізувати наукову або практичну проблему, робити висновки й узагальнення, застосовувати знання для вирішення конкретних наукових, виробничих та інших завдань, обґрунтовувати конкретні рекомендації, які можуть мати теоретичний і/або практичний характер;

- напрацювання й розвиток навичок самостійної роботи і творчого пошуку, у тому числі в умовах, що змінюються;

- оволодіння методикою наукових досліджень та експерименту відповідно до спеціальності 033 «Філософія»;

- визначення рівня підготовленості випускника до майбутньої професійної діяльності, самовдосконалення й продовження навчання для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти.

1.5. З метою зменшення ризиків для компіляції й запозичень безадресних текстів з інтернет-ресурсів (що типово для виконання індивідуальних завдань теоретичного плану) рекомендується надавати перевагу молододослідженій тематиці кваліфікаційних (бакалаврських) робіт, які ґрунтуються на матеріалах першоджерел.

2. ЗМІСТ, СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ

2.1. У кваліфікаційній (бакалаврській) роботі розкривається сутність і актуальність проблеми, що розглядається, вказується ступінь її наукового дослідження, обґрунтовуються елементи наукової новизни та практична значимість. Проблема розглядається на основі аналізу літератури, наукових джерел, вивчених фактів і явищ, та ін.

2.2. За своєю структурою бакалаврська робота складається з:

- титульної сторінки;

- змісту;

- переліку умовних позначень і скорочень (за необхідності);

- вступу;

- 2-4 розділів, що складаються із підпунктів і завершуються висновками до

розділів;

- загальних висновків;

- списку використаних джерел, у тому числі в закордонних виданнях мовою їх написання;

- додатків (таблиць, діаграм, ілюстрацій, документів, протоколів, актів, розрахунків, методичних розробок, та ін., за необхідності).

До бакалаврської роботи додається анотація та ключові слова (українською й англійською мовами).

1. У вступі (орієнтовний обсяг – 3-4 сторінки формату А4; до 7 тис. знаків): обґрунтовуються актуальність теми, вибір об'єкту та предмету дослідження, визначається мета й завдання, методи дослідження, наукове і практичне значення результатів роботи.

2. У розділах (оптимальна кількість розділів – три-чотири), які складаються із підрозділів, детально викладається основний зміст дослідження. Розділи і підрозділи повинні мати заголовки, які відображають їх зміст:

2.3. У першому розділі подається аналітичний огляд історіографії та джерельної бази за обраною темою, виокремлюються різні точки зору, тенденції в розробці проблеми;

2.4. У наступних розділах викладаються теоретичні аспекти теми на підставі аналізу використаних публікацій, архівних документів, розглядаються дискусійні питання, формулюється позиція автора. Кожний розділ, як правило, закінчується висновками.

2.5. У загальному висновку подаються підсумки роботи, формулюються головні результати, які отримав автор під час проведеного дослідження. Висновки обґрунтовуються із відображенням власних позицій автора відповідно до логіки поставлених завдань дослідження.

2.6. Обсяг основного тексту кваліфікаційної (бакалаврської) роботи складає 50–60 сторінок. В окремих випадках рада факультету може приймати рішення щодо іншого обсягу бакалаврських робіт з урахуванням специфіки й характеру конкретної теми та завдання для кваліфікаційної (бакалаврської) роботи.

2.7. До основного тексту не входять сторінки зі списком використаних джерел, переліком умовних позначень і додатками. Загальний обсяг тексту бакалаврської роботи не регламентується. Всі сторінки усіх елементів бакалаврської роботи підлягають наскрізній нумерації.

3. ОСНОВНІ ЕТАПИ Й ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

3.1. Орієнтовними етапами підготовки й захисту бакалаврської роботи є:

- вибір теми та схвалення її кафедрою, науково-методичною комісією і затвердження на раді факультету;
- написання студентом заяви на ім'я декана історичного факультету про дозвіл виконувати роботу з обраної теми та призначення наукового керівника;
- складання та виконання завдань календарного графіка роботи;
- складання робочого плану бакалаврської роботи;
- підбір і аналіз джерел;
- збір фактичного матеріалу, проведення дослідно-пошукової роботи, написання тексту, апробація результатів на конференціях, публікація статей, тез доповідей та ін.;
- ознайомлення наукового керівника з текстом роботи та надання індивідуальних консультацій, проведення семінарів для групи студентів, що виконують бакалаврські роботи на споріднені за змістом чи характером теми;
- остаточне оформлення бакалаврської роботи й передача її науковому керівнику й рецензенту;
- попередній захист бакалаврської роботи на випусковій кафедрі;

- передача та реєстрація бакалаврської роботи й супровідних документів у деканат для Екзаменаційної комісії;
- публічний захист кваліфікаційної роботи перед Екзаменаційною комісією.

3.2. Студентові надається право обрати тему кваліфікаційної (бакалаврської) роботи з орієнтовної тематики кафедри або за пропозицією чи згодою наукового керівника – відповідно до комплексного плану наукових досліджень кафедри або індивідуального плану керівника. Студент також має право запропонувати власну тему кваліфікаційної (бакалаврської) роботи з переконливою аргументацією її актуальності.

На підставі особистої заяви студента на засіданні кафедри ухвалюється тема його кваліфікаційної (бакалаврської) роботи та призначається науковий керівник.

Теми затверджуються у сьомому семестрі навчання на бакалавраті, але не пізніше листопада місяця.

За необхідності, але не пізніше, ніж за один місяць до захисту, тема бакалаврської роботи може уточнюватися або змінюватися, про що приймається відповідне рішення кафедри.

Завдання для виконання бакалаврської роботи надає науковий керівник.

3.3. Завідувач кафедри на початку виконання бакалаврського дослідження затверджує розклад консультацій і семінарів наукових керівників з урахуванням календарних планів виконання бакалаврських робіт студентами.

3.4. Рецензенти бакалаврських робіт, як правило, призначаються з числа науково-педагогічних працівників ТНПУ із науковими ступенями, вченими званнями, які не є членами кафедри, на якій виконана бакалаврська робота. До рецензування також можуть бути залучені наукові співробітники науково-дослідної частини ТНПУ, науково-педагогічні працівники інших ЗВО із науковими ступенями і вченими званнями, що відповідає темі бакалаврської роботи.

4. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТА

4.1. Студент має право:

- обирати наукового керівника;
- ставити питання перед кафедрою про зміну наукового керівника, якщо для цього є вагомі підстави;
- пропонувати власну тему кваліфікаційної (бакалаврської) роботи з обґрунтуванням її актуальності;
- мати повний доступ до всіх джерельних ресурсів ТНПУ, наукової бібліотеки;
- отримувати від наукового керівника допомогу у підготовці бакалаврської роботи.

4.2. Студент зобов'язаний:

- чітко дотримуватися графіку виконання бакалаврської роботи, а у випадках відставання від графіку – надати пояснення науковому керівникові або завідувачеві кафедри;
- подавати відповідно до графіку на перегляд науковому керівникові кваліфікаційну (бакалаврську) роботу частинами та в завершеному вигляді;
- оформити бакалаврську роботу відповідно до Національного стандарту і технічних вимог;
- дотримуватися вимог нормативних документів ТНПУ про академічну доброчесність;
- аргументовано й тактовно реагувати на зауваження наукового керівника та рецензента, відповідати на запитання членів Екзаменаційної комісії та присутніх на публічному захисті бакалаврської роботи.

5. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

5.1. Кафедра призначає наукового керівника кваліфікаційної (бакалаврської) роботи із числа професорів, доцентів історичного факультету ТНПУ (як виняток, викладачів без вченого звання, але з науковим ступенем доктора філософії (кандидата наук)). Наукова спеціальність, вчене звання керівника, його наукові інтереси повинні відповідати тематиці бакалаврських робіт, для виконання яких він призначений науковим керівником.

Рішення про призначення наукового керівника кафедра приймає одночасно із затвердженням теми бакалаврської роботи.

Максимальний обсяг річного навчального навантаження за керівництвом випусковими кваліфікаційними роботами студентів не повинно перевищувати $\frac{1}{4}$ його сумарного річного навчального навантаження.

З метою оптимізації навчального навантаження керівників бакалаврських робіт проводяться семінари, консультації з групами студентів, що виконують бакалаврські роботи на споріднені за змістом чи характером теми.

Заняття такого типу не входять до нормативу загальної кількості навчальних дисциплін на одного викладача.

5.2. Керівник бакалаврської роботи зобов'язаний:

- надавати студенту допомогу у виборі й обґрунтуванні теми, складанні плану роботи та визначенні етапів її виконання, підборі джерел і методів дослідження, написанні, оформленні роботи, підготовці її до публічного захисту та ін.;
- проводити систематичні консультації для окремих студентів та семінари для групи студентів, що виконують бакалаврські роботи на споріднені за змістом чи характером теми;
- перевіряти виконання роботи (на різних етапах і в цілому);
- інформувати кафедру про стан підготовки кваліфікаційної роботи;
- дати письмовий відгук про бакалаврську роботу студента (з висновком щодо можливості її захисту) не пізніше ніж за 1 місяць до захисту на засіданні Екзаменаційної комісії.

5.3. Науковий керівник має право:

- ознайомитись з рецензією на кваліфікаційну роботу студента до її захисту;
- брати участь у відкритому засіданні Екзаменаційної комісії, на якому захищає бакалаврську роботу студент;
- не пізніше, ніж за чотири місяці до захисту, за письмовою заявою відмовитись від керівництва бакалаврською роботою студента, який без поважних причин не виконує затвердженого графіку або наполягає на ідеях, які розходяться з науковими переконаннями керівника; остаточне рішення з цього приводу приймає кафедра.

5.4. У випадку, коли захист бакалаврської роботи визнається незадовільним і Екзаменаційна комісія дає згоду на повторний захист роботи за цією ж темою, науковий керівник надає студенту необхідну допомогу з доопрацювання роботи.

6. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ

6.1. Повна ідентичність роздруковки й електронного файлу обов'язкова. Текст набирається в програмі *Microsoft Word* (версії від 97 і вище). Основна гарнітура набору – Times New Roman.

6.2. Кваліфікаційна (бакалаврська) робота розпочинається титульною сторінкою, де зазначаються: офіційна назва університету, факультету та кафедри; тема бакалаврської роботи; спеціальність; прізвище, ім'я, по батькові студента; прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника, його науковий ступінь і вчене звання; оцінка.

6.3. На наступній сторінці подається зміст кваліфікаційної роботи, який відображає її структуру (розділи, підрозділи та ін.) із зазначенням сторінок їх розміщення.

6.4. Кожна структурна частина кваліфікаційної роботи (зміст, перелік умовних позначень,

вступ, розділи, загальні висновки, список використаних джерел, додатки) починається з нової сторінки та зазначається великими літерами, наприклад: ВСТУП, РОЗДІЛ, ДОДАТКИ. Розділ та його назва відцентровуються відповідно до тексту роботи. Назва підрозділів подається з абзацу великими літерами.

Необхідно витримати пропорції обсягу всіх структурних частин кваліфікаційної роботи. Зокрема, вступ і загальні висновки в сумі не повинні перевищувати 10% її загального обсягу. Розподіл обсягу тексту за розділами визначається домінуючим характером роботи.

6.5. Текст друкується з одного боку сторінки аркуша формату А4. Поля на сторінці розміщуються так: ліворуч – 30 мм, праворуч – 10 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм.

Заголовки розділів відділяються зверху та знизу рядками та пишуться великими літерами. На сторінці суцільного тексту – 28-29 друкованих рядків, а в рядку – від 58 до 60 знаків із проміжками між словами включно.

Усі сторінки нумеруються. Загальна нумерація починається з титульної сторінки, але порядковий номер на ній не ставиться; на всіх наступних він розташовується праворуч зверху.

Текст кваліфікаційної роботи необхідно набирати шрифтом Times New Roman; розмір кегля – 14; інтервал між рядками – 1,5. Текст роботи не прийнято перевантажувати маркерами, курсивом, іншими шрифтами.

6.6. Бібліографічне оформлення роботи повинно відповідати вимогам Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 [Чинний від 2016-07-01] або ДСТУ ГОСТ 7.1.: 2006 [Чинний від 2007-07-01].

6.7. Обов'язкова умова високої якості бакалаврської роботи – її науковість, чітка логіка викладу, правильність мовностилістичного оформлення. Текст повинен бути старанно вивіреним автором після комп'ютерного набору перед друком принтером. Відповідальність за достовірність цитат, фактичних і числових даних, несе автор.

6.8. Після повного оформлення бакалаврська робота підписується студентом на титульній сторінці, переплітається та передається науковому керівнику на відгук.

7. ПІДГОТОВКА СТУДЕНТА ДО ЗАХИСТУ

7.1. Отримавши відгук наукового керівника, студент подає бакалаврську роботу на кафедру та рецензування.

7.2. Відповідно до «Положення про запобігання і виявлення плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка», на етапі представлення бакалаврської роботи для розгляду на засіданні кафедри, студент забов'язаний пройти комп'ютерну перевірку на академічний плагіат.

Перевірка наукових робіт на наявність академічного плагіату проводиться з використанням програмно-технічних засобів за допомогою системи дистанційного навчання Moodle. Роботи що підлягають перевірці, надаються авторами в електронному вигляді у представленому форматі *.doc.

За результатами перевірки автору роботи надається довідка (електронний звіт з системи антиплагіат), яка додається на захисті до роботи (вдруковується сторінка із зазначеним процентом авторського тексту).

Положенням ТНПУ встановлюються такі показники оригінальності текстів:

- текст вважається оригінальним (висока унікальність), робота допускається до захисту або опублікування 70% - 100%;

- оригінальність задовільна (середня унікальність), слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела, робота потребує доопрацювання та повторної перевірки 50% - 69%;

- оригінальність незадовільна (низька унікальність), слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела, робота відхиляється без права подальшого розгляду менше

50%.

У разі незгоди з результатами перевірки автор роботи має право подати на апеляцію (п. 3.5 Положення ТНПУ).

7.3. Не пізніше, ніж за два тижні до захисту, відповідно із затвердженим графіком засідань Екзаменаційної комісії, на підставі відгуку наукового керівника, рецензії, та довідки (електронного звіту) з системи анти плагіат кафедра дає рекомендацію до захисту кваліфікаційної роботи студента.

7.4. Не пізніше, ніж за десять днів до захисту, бакалаврська робота разом із рецензією, відгуком наукового керівника передається в деканат для Екзаменаційної комісії.

7.5. До Екзаменаційної комісії можуть подаватися також інші матеріали, що характеризують наукову та практичну значимість роботи (опубліковані статті; тези наукових доповідей за темою дослідження; програми наукових конференцій, на який апробовані результати дослідження). Наявність таких матеріалів підвищує цінність бакалаврської роботи та враховується у формуванні сумарної оцінки.

8. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ

8.1. До захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи допускаються студенти, які повністю виконали всі вимоги навчального плану.

8.2. Захист проводиться на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії.

8.3. Екзаменаційна комісія заслуховує виступ автора бакалаврської роботи, ознайомлюється з рецензією на неї та відгуком наукового керівника.

8.4. Для виступу перед Екзаменаційною комісією студентові надається орієнтовно десять хвилин (відповідає читанню вголос приблизно чотирьох-п'яти сторінок тексту).

Усний виступ студента на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії, як правило, охоплює:

- обґрунтування актуальності теми;
- визначення мети бакалаврської роботи, логіки реалізації конкретних завдань;
- розкриття сутності наукової новизни і практичної значимості отриманих результатів дослідження;
- виклад висновків, рекомендацій.

Студент зобов'язаний також по суті відповісти на запитання членів Екзаменаційної комісії та присутніх, дати аргументовані роз'яснення щодо критичних зауважень рецензії.

8.5. Під час виступу випускник бакалаврату повинен прагнути продемонструвати вільне володіння матеріалом дослідження й довести наукову та практичну цінність виконаної роботи, зокрема:

- виявити ґрунтовну обізнаність і широку ерудицію щодо обраної проблеми і предмету дослідження, у тому числі у зарубіжних джерелах, в контексті спеціальності 033 «Філософія»;
- показати інноваційний характер самостійно отриманих результатів;
- поєднати виступ із використанням мультимедійних засобів, демонструванням таблиць, схем та ін.

8.6. Рішення про оцінку кваліфікаційної бакалаврської роботи приймається на закритому засіданні Екзаменаційної комісії. Визначальними критеріями при цьому виступають самостійність, наукова новизна, практична значимість рекомендацій, здатність студента вести дискусію, аргументовано захищати свої ідеї й висновки, його обізнаність із джерелами інформації (у тому числі зарубіжними) за проблемою дослідження, вияв володіння іноземною мовою. Найвищі сумарні оцінки за бакалаврську роботу ставляться, якщо студент брав участь у наукових проектах, міжнародних студентських обмінах (підтвердив це документально), представив на захист опубліковані статті, матеріали наукових

доповідей за темою дослідження та ін.

8.7. Студентові, який успішно захистив кваліфікаційну бакалаврську роботу та при успішній здачі кваліфікаційного іспиту, за рішенням Екзаменаційної комісії присвоюється ступінь бакалавра, вручається диплом і додаток до нього.

8.8. Якщо студент здав на «відмінно» не менше 75 % дисциплін навчального плану, а з інших дисциплін отримав оцінку «добре», здав кваліфікаційний іспит на «відмінно» і захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою «відмінно» (не менше 90 балів за шкалою ЄКТС), йому видається диплом з відзнакою.

8.9. Кваліфікаційна робота (один примірник), рецензія, відгук наукового керівника, анотація та навчальна картка студента здаються до архіву ТНПУ.

8.10. Тема та оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи заноситься в додаток до диплома випускника, залікову книжку й навчальної картки студента.

8.11. За пропозицією Екзаменаційної комісії кращі бакалаврські роботи відзначаються заохочувальними заходами, в тому числі рекомендаціями до вступу в магістратуру.

8.12. У випадках, коли захист бакалаврської роботи визнається незадовільним, Екзаменаційна комісія визначає, чи може студент подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою.

Студент, який не захистив бакалаврську роботу, допускається до повторного її захисту наступного навчального року у період роботи Екзаменаційної комісії.

Шкала оцінювання: національна та ECTS:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
65-74	D		
60-64	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оформлення титули

**Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка**

Історичний факультет
Кафедра філософії та суспільних наук

**Бакалаврська робота
на тему: «Мотиваційні тенденції в суспільстві»**

**Спеціальність:
033 «Філософія»
ОП «Аналітика суспільних процесів»**

Студента групи ІФ-41
Іваненка Івана Івановича

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:
доктор філософських наук, професор
Петренко Петро Петрович

РЕЦЕНЗЕНТ:
доктор філософських наук, професор
Степаненко Степан Степанович

Робота захищена з оцінкою:
Національна шкала _____

Кількість балів: ____ Оцінка: ECTS ____

Тернопіль – 2021